

VEILEDNING TIL GRUNNSKOLENS IKT-REGLER

UNDERVIS
I BRUK AV
IKT

La alle elevene
bruke datamaskinene
på skolen

Ta godt vare på det
elevene lager på
data

HA IKT-
UTSTYR
SOM VIRKER

La elevene få med seg
det de har laget på data,
når de slutter på skolen

Gi informasjon
om skolens
IKT-regler

IKT-REGLER 8. TIL 10. TRINN

Obligatoriske regler

- IKT-utstyret som er plassert ved den enkelte skole, skal behandles pent.
- IKT-utstyr som brukes i skoletiden, skal bare brukes til skolerelaterte oppgaver.
- I skoletiden skal privat IKT-utstyr, som mobiltelefoner, bærbare datamaskiner og lignende kun brukes etter avtale med skolen.
- Chat, spill, privat e-post eller generell surfing skal kun skje etter avtale med skolen.
- Brukernavn og passord skal holdes hemmelig og skal kun anvendes av den korrekte eleven.
- Elever plikter til å følge skolens pålegg og instruksjoner om bruk av IKT-utstyr.
- Elever plikter å varsle skolen ved mistanke om at andre bryter reglementet.
- Elever kan ikke installere egen programvare på kommunens IKT-utstyr.
- Installasjon av programvare på PC-ene som gjør at uvedkommende får adgang til kommunens nettverk, skal ikke forekomme.
- Eleven plikter å gjøre så godt hun/han kan for å ikke bringe virus eller annen ødeleggende programvare inn i kommunens IKT-utstyr.
- Eleven plikter å bruke godt nettvett når han/hun bruker kommunens IKT-utstyr.

SPØRSMÅL

Vi må bli enige om:

- Hva må du tenke på dersom du skal legge ut (publisere) lyd, bilder eller video av medelever på internett?
- Kan du oppføre deg annerledes i cyberspace enn i det virkelige liv?
- Har skolen/læreren noe med om du mobber andre elever utenfor skoletiden?
- Er du alltid anonym når du er på internett?
- Når er det lurt å bruke datamaskin eller mobiltelefon for å snakke med andre, og når er det ikke lurt?
- Hva kan du gjøre for å hindre at virus sprer seg på skolens (og egne) datamaskiner?

Rettigheter

- *Alle elever har rett til å bli informert om skolens IKT-reglement.*
Den enkelte skole har ansvar for at alle elevene er kjent med IKT-reglementet. Selv om eleven har fylt 14 år og har plikt til å sette seg inn i reglementet selv, har skolen fortsatt ansvar for å informere om reglementet.
- *Alle elever har rett til å bli undervist i bruk av IKT.*
Kunnskapsløftet har med IKT-ferdigheter i sine mål. Elevene har rett til opplæring i bruk av IKT på lik linje med opplæring i lesing, skriving og regning.
- *Alle elever har rett til velfungerende IKT-utstyr.*
Kunnskapsløftet definerer IKT-kunnskap som en femte ferdighet på lik linje med lesing, skriving, regning og å kunne uttrykke seg muntlig. For å få til dette, er det en forutsetning at kommunen/ skolen har velfungerende IKT-utstyr. Det er også en forutsetning at elevene har tilgang til IKT-utstyret.
- *Alle elever har rett til at alt som lages på datamaskinene blir tatt godt vare på.*
Med "tatt godt vare på" menes ikke bare at arbeidet ikke skal bli slettet uten forvarsel, men også at data ikke skal spres uten samtykke eller være tilgjengelig for uvedkommende personer.
- *Alle elever kan få ta med seg det som de har laget på datamaskinene når de slutter på skolen.*
Det elevene produserer på skolen, har de opphavsrett til, og de kan derfor selv bestemme over dette materialet. Ønsker elevene å ta det med hjem, kan de det, så fremt de ordner dette selv. Materiale som skolen ikke har bruk for, kan bli slettet etter tre måneder.
- *Alle elever har lik rett til bruk av datamaskinene på skolen.*
Elever på samme trinn skal ha lik tilgang til IKT-utstyr på skolen. Neste års elever på samme trinn bør også ha samme tilgang til utstyr.

Plikter

- *Hva må du tenke på dersom du skal legge ut (publisere) lyd, bilder eller video av medelever på Internett?*
Dersom en elev skal legge ut bilder, lyd eller video av en medelev, må han/hun ha samtykke fra eleven det gjelder. Elever kan i prinsippet ikke legge ut bilder av andre fra for eksempel en klassefest uten at vedkommende som er med på bildet, har sagt at det er greit (samtykket).
- *Kan du oppføre deg annerledes i cyberspace enn i det virkelige liv?*
Dette er et ledende spørsmål, og kan følges opp med et annet når elevene slår fast at det kan de ikke: "Har du oppført deg annerledes på nettet enn du ville gjort i det virkelige liv?". Når vi kommuniserer med andre gjennom f.eks. IM, SMS eller e-post, er vi aldri anonyme, så vi kan ikke si eller gjøre ting som vi ikke ville gjort i "virkeligheten".

Det er lettere å si ting uten å tenke seg om når den man snakker med, ikke er i fysisk nærhet. Nettstedet dubestemmer.no har god informasjon om digital dannelse.
- *Har skolen/læreren noe med om du mobber andre elever utenfor skoletiden?*
Skolen har i utgangspunktet ikke noe med hva som skjer hjemme, men dersom det som skjer hjemme, har innvirkning på en elevs psykososiale miljø på skolen, så har læreren plikt til å finne ut hva som skjer. Et eksempel er at en elev blir mobbet av en annen fra vedkommendes private IKT-utstyr og hjemmefra. Dersom læreren får vite om dette, og elevens psykososiale miljø på skolen forverres pga. mobbingen, har læreren plikt til å gripe inn ved for eksempel å ta kontakt med elevenes foreldre for å gjøre dem kjent med situasjonen.
- *Er du alltid anonym når du er på Internett?*
Svaret er nei. Du legger igjen elektroniske spor overalt som gjør at det er mulig å skaffe informasjon om hva du har gjort på Internett. Det er viktig at elevene skjønner dette slik at de ikke kan gjemme seg bak anonymitet og dermed endre atferd når de opererer på Internett.
- *Når er det lurt å bruke datamaskin eller mobiltelefon for å snakke med andre, og når er det ikke lurt?*
Mobiltelefon og IM er kommunikasjonsformer der kroppsspråket er utelukket. Det er dermed vanskeligere å tolke beskjeder og meldinger via for eksempel SMS og IM enn beskjeder og meldinger gitt i "virkeligheten". SMS og IM er med andre ord greit til for eksempel konkrete meldinger om oppmøte og lignende, mens det ikke er så greit å sende for eksempel en spøk. Å tulle med noen ved hjelp av IM eller SMS kan fort føre til unødvendige misforståelser og konflikter.
- *Hva kan du gjøre for å hindre at virus sprer seg på skolens (og egne) datamaskiner?*
Eleven må passe på å ikke åpne ukjente vedlegg i e-poster og sørge for å ikke laste ned og åpne ukjent innhold fra Internett. Dersom datamaskinen oppfører seg uvanlig, er treg eller man fatter mistanke om at noe er galt, skal eleven alltid varsle læreren. Datafiler som man mottar fra andre, skal man være forsiktig. Selv om vi har "fått" e-posten/datafilen fra en vi kjenner, kan det inneholde virus. Filer man mottar via IM (MSN, AOL e.l.) kan også inneholde virus. Når man bruker minnepinner, skal man alltid på best mulig måte forsikre seg om at filene ikke inneholder virus eller annen ødeleggende programvare.

Denne veiledningen gjelder for både undervisningspersonale og foreldre, og er ment å utdype IKT-reglementet for grunnskolen. Reglementet er utarbeidet av representanter fra grunnskole sektoren i Trondheim kommune, Senter for rettsinformatikk og UNINETT ABC. Reglementet har vært på høring i samtlige av Trondheim kommunes skoler, samt vært behandlet av ungdommens bystyre.

Dette kapitlet er delt inn i sju deler som samsvarer med de sju kapitlene i IKT-reglementet. Her kommenteres IKT-reglementet punkt for punkt.

Bakerst vil dere finne en ordliste, samt de fleste paragrafer det henvises til i teksten. Enkelte paragrafer er så omfattende at de ikke er tatt med i sin helhet. Fullstendige lov- og forskriftstekster vil du finne på <http://www.lovdatab.no>.

Det finnes flere gode nettsteder som dette reglementet bygger på. Helt til slutt i denne veiledningen finnes referanser til et utvalg av slike nettsteder. Det oppfordres til å benytte dem som supplement til veiledningen.

I. Reglementets formål

Formålet med et IKT-reglement er å sette rammene rundt elevers bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i og i forbindelse med skolen. Stadig økende bruk av digitale verktøy og programmer i en sosial sammenheng (Facebook, MSN, nettby.no, Twitter og lignende) gjør det nødvendig å øke bevisstheten omkring muligheter og utfordringer dette gir.

- *Målgruppen for avtalen er elever i skolen.*
Dette punktet avgrensner reglementets omfang til å gjelde elever i skolen. Ansatte vil ha egne reglementer å forholde seg til.
- *Reglementet avklarer akseptabel bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi for målgruppen.*
Dette punktet poengterer at det er snakk om informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Elever bruker IKT i stadig større grad til å kommunisere med hverandre. Denne (nye) bruken skaper et større behov for forutsigbare regler både for elever og for skolen/kommunen enn tidligere.
- *Reglementet søker å hindre utilsiktede og uønskede hendelser.*
Det er ikke bare uønsket (tilsiktet) atferd som søkes unngått, men også uønskede hendelser som oppstår fordi elever ikke har kunnskap nok om eller riktige holdninger til bruk av IKT.
- *Reglementet vil beskytte brukere og trygge den pedagogiske læringssituasjonen.*
Det er viktig at elever, foreldre og ansatte ved den enkelte skolen har en felles forståelse av IKT-bruk. Dette vil gjøre det enklere å skape trygge læringssituasjoner, også når man bruker IKT hjemme.
- *Reglementet skal bidra til å avgrense roller, rettigheter og plikter for elever og kommunen.*
Kommunen (skolen med ansatte) og elevene har forskjellige roller i forhold til reglementet. Reglementet knytter ulike rettigheter og plikter til de forskjellige rollene. Reglementet ønsker ikke bare å fokusere på elevenes plikter, men også på hvilke rettigheter elevene har.

2. Reglementets omfang

Avtalen omfatter skolens/kommunens IKT-utstyr. Dette omfatter også nettbaserte applikasjoner som elevene vil ha tilgang til hjemmefra (som for eksempel læringsplattformene It's Learning, Microsoft Learning Gateway og Fronter). Reglementet vil også gjelde for de sosiale aspektene ved bruk av IKT. Det er viktig at skolen har et bevisst forhold til bruk av privat IKT-utstyr i undervisningen.

- *Bruk av kommunes IKT-utstyr som disponeres ved skolene.*
Reglementet omhandler blant annet IKT-utstyr som er plassert ved den enkelte skole. Med IKT-utstyr menes både datamaskiner, nettverk, skrivere og tilhørende utstyr.
- *Bruk av privat IKT-utstyr i forbindelse med skolen og/eller via kommunens nettverk.*
Dersom en elev tar med seg en bærbar datamaskin, håndholdt enhet (PDA) eller mobiltelefon på skolen og kobler seg til Internett gjennom skolens nettverk, vil enhver nettaktivitet falle inn under dette reglementet.
- *Bruk av programvare som kommunen har gjort tilgjengelig.*
Reglementet gjelder for elever som jobber med programvare gjort tilgjengelig via skolens IKT-utstyr. Med programvare menes operativsystem, kontorstøtte, pedagogisk programvare og lignende. Selv om bruken skjer hjemme og på privat IKT-utstyr, vil den fortsatt falle inn under dette reglementet.
- *Publisering av innhold på nett og kommunikasjon ved bruk av privat eller kommunens IKT-utstyr.*
Innhold som publiseres digitalt, omfattes av reglementet. Dette er uavhengig om det publiseres gjennom kommunens eller privat IKT-utstyr så lenge det har en tydelig tilknytning til skolen.

3. Elevens rettigheter

Det er viktig å framheve at alle brukere av kommunens IKT-utstyr har rettigheter i tillegg til plikter. Elevene har rett til å bli informert om og opplært i gjeldende IKT-reglement, men i det øyeblikk eleven fyller 14 år plikter han/hun også å sette seg inn i den informasjonen/opplæringen som blir gitt. Eleven har rett til at kommunen forvalter alle personopplysninger om ham/henne på en forsvarlig måte slik at personvernrettighetene blir ivaretatt.

- *Eleven har rett til opplæring i bruk av IKT for å kunne oppnå kravene om IKT-ferdigheter i Kunnskapsløftet.*
Kunnskapsløftet har med IKT-ferdigheter i sine mål. Elevene har rett til opplæring i bruk av IKT på lik linje med opplæring i lesing, skriving og regning.
- *Eleven har rett til tilgang til velfungerende IKT-utstyr i undervisningen.*
Kunnskapsløftet opphøyer IKT-kunnskap til en femte ferdighet på lik linje med lesing, skriving, regning og å kunne uttrykke seg muntlig. For å få til dette er det en forutsetning at kommunen/ skolen har velfungerende IKT-utstyr. Det er også en forutsetning at elevene har tilgang til IKT-utstyret.
- *Alle elever har rett til lik tilgang til IKT-utstyr i forbindelse med gjennomføring av digital eksamen og nasjonale prøver.*
Elevene i kommunen/skolen har rett til lik tilgang til IKT-utstyr slik at forholdene rundt gjennomføring av for eksempel digital eksamen og nasjonale prøver skal være mest mulig likt, og i alle fall ikke utslagsgivende for resultatene på prøvene.
- *Eleven har rett til å bli informert om innholdet i IKT-reglementet av skolen.*
Den enkelte skole har ansvar for at alle elevene er kjent med IKT-reglementet. Selv om eleven har fylt 14 år og har plikt til å sette seg inn i reglementet, har skolen fortsatt ansvar for å informere om reglementet.
- *Kommunen kan kun utlevere opplysninger om elever (eller data som tilhører elevene) når dette skjer med elevenes/foresattes samtykke eller følger av lovgivningen.*
Personinformasjon skal ikke komme på avveie, og kommunen og skolen skal ha et godt system for å ivareta enkeltelevers persondata. Kommunen kan ikke innføre regler som er i konflikt med lovgivningen, og foreldre/elever kan ikke gi samtykke til behandling av personopplysninger som er i strid med norsk lov. På tryggbruk.no finnes eksempler på samtykkeskjema skolen kan bruke i forbindelse med å legge ut bilder og lignende på skolens hjemmesider.

- *Eleven har rett til å få med seg private data som skolen ikke lenger har anledning til å ta vare på.*
Med private data menes for eksempel arbeider eleven har gjort og lagret i en læringsplattform. Det er eleven selv som må laste ned dataene. Skolen/kommunen bør oppbevare disse dataene i minst tre måneder etter at eleven har sluttet ved skolen. Skolen/skoleeier har, i henhold til personopplysningsloven, plikt til å slette private data (skolearbeider) når karakter i kurset er satt, eller når skoleåret er avsluttet. Da vil skolen (vanligvis) ikke ha behov for dataene, og derfor skal de slettes. Et unntak fra dette kan være om eleven har en digital portefølje /mappe som skal følge eleven videre i skolegangen.
- *Skolen vil slette alle personopplysninger om elevene som den ikke lenger har bruk for, men dette gjelder ikke hvis skolen er lovpålagt å oppbevare opplysningene.*
Det er ikke bare det at en elev slutter ved skolen som er avgjørende for eventuell sletting av private data, men at skolen ikke lenger trenger opplysningene (ved at formålet med bruken av dem, for eksempel å sette karakterer, er oppfylt). Det vil også finnes personopplysninger/data som skolen vil ha behov for å oppbevare fram til eleven slutter ved skolen, for eksempel opplysninger som brukes til administrative eller pedagogiske formål. Så fremt det ikke følger av annen lovgivning, skal slike personopplysninger/data slettes når eleven slutter ved skolen.

4. Elevens plikter

Stadig økende bruk av digital kommunikasjon har ført til at det sosiale aspektet rundt anvendelse av IKT-utstyr har blitt viktigere. Digital dannelse er et begrep som vi godt kan innføre; det gjelder å opptre "riktig" også når man bruker Internett som kommunikasjonsanal. Barna har ofte et inntrykk av at de er anonyme når de bruker Internett, men det er ofte ikke tilfellet. Barna må derfor være ytterst forsiktige med å oppgi personopplysninger på nettet. Aktivitet på Internett setter spor, og opplasting av bilder og annet materiale kan i mange tilfeller være vanskelig å fjerne. Å mobbe noen over Internett er på ingen måte mindre alvorlig enn å gjøre det i virkeligheten.

- *Elever plikter å følge skolens pålegg og instruksjoner om bruk av IKT-utstyr.*
Enhver skole kan ha egne instruksjoner om bruk av IKT-utstyr. Disse skal følges så lenge de ikke er i konflikt med IKT-reglementet eller lovgivningen.
- *Elever på ungdomstrinnet plikter å sette seg inn i den informasjonen som skolen gir om regler og vilkår for bruk av IKT-utstyr.*
Elever som har fylt 14 år, har i større grad enn yngre elever ansvar for å sette seg inn i kommunens IKT-reglement.
- *IKT-utstyret som er plassert ved den enkelte skole, skal behandles pent.*
Alle elever disponerer IKT-utstyr som ikke er deres eget. Utstyret bør behandles på en sånn måte at det ikke er forringet etter bruk.
- *IKT-utstyr som brukes i skoletiden, skal bare brukes til skolerelaterte oppgaver.*
Her må skolen/læreren definere hva som er skolerelaterte oppgaver. Noen lærere ønsker kanskje å bruke mobiltelefoner i begrensede deler av undervisningen. Hovedpoenget er at elever ikke skal bruke IKT-utstyret uten at det er gjort avtale med lærer.
- *I skoletiden skal privat IKT-utstyr, som mobiltelefoner, bærbare datamaskiner og lignende, kun brukes etter avtale med skolen.*
Elevene skal ha et aktivt forhold til bruk av eget IKT-utstyr på skolen. Det er derfor viktig at elevene skal gjøre særskilte avtaler med skolen/lærerne dersom han/hun ønsker å bruke eget IKT-utstyr. Dette gjelder både fordi slikt utstyr ikke skal forstyrre undervisningen, og fordi slik bruk kan innebære større risiko for spredning av uønsket programvare (virus og lignende) på de enkelte skolene.
- *Chat, spill, privat e-post eller generell surfing skal kun skje etter avtale med skolen.*
Momentene som er listet opp, kan forstyrre ordinær undervisning. Derfor er det viktig at det er inngått avtale om dette mellom undervisningspersonale og elever.
- *Publisering av innhold på nett og kommunikasjon gjennom kommunens IKT-utstyr skal på ingen måte inneholde tekst, bilder, lyd eller video som er av støtende art, eller som henger ut enkeltpersoner eller grupper.*
Mobbing og trakassering ved bruk av IKT-utstyr skal ikke forekomme. I verste fall kan slike forhold være straffbare (se straffelovens §§ 246-247).

- *Digital mobbing skal ikke forekomme uavhengig av om det skjer gjennom eget eller kommunens IKT-utstyr.*

Vi skal behandle andre personer med respekt. Mobbing digitalt er like alvorlig som mobbing i skolegården/fotballbanen.

- *Brukernavn og passord skal holdes hemmelig og skal kun anvendes av den aktuelle eleven.*

Elever skal ikke dele brukernavn og passord med noen. Dersom brukernavn og passord spres, risikerer den enkelte bruker å bli frastjålet informasjon og/eller at andre iklær seg deres identitet. Man skal ikke under noen omstendigheter spre andres brukernavn og passord.

- *Elever kan ikke installere egen programvare på kommunens IKT-utstyr.*

Datamaskiner som disponeres ved skolene, skal vedlikeholdes. Dersom elevene installerer egen programvare, kan det føre til at IKT-utstyret ikke fungerer som forutsatt.

- *Installasjon av programvare på PC-ene som gjør at uvedkommende får adgang til kommunens nettverk, skal ikke forekomme.*

Det er mulig å installere programvare som gjør det enklere for utenforstående å få tilgang til kommunens nettverk. Slik programvare kan utgjøre en sikkerhetstrussel for kommunen.

- *Eleven plikter å gjøre så godt hun kan for ikke å bringe virus eller annen ødeleggende programvare inn i kommunens IKT-utstyr.*

Det er selvsagt ikke mulig å forsikre seg 100 % mot at det innføres virus og annen ødeleggende programvare i kommunens nettverk. Teknologirådet har en Internett-side som gir råd i forbindelse med dette (se under referanser).

- *Eleven plikter å anvende godt nettvett når han/hun bruker kommunens IKT-utstyr.*

Det finnes mange nettsider som beskriver hva godt nettvett er.

Et av de viktigste punktene er at elever oppfordres til ikke å oppføre seg annerledes på Internett enn i det virkelige liv. Hver gruppe/hvert trinn bør lage sine egne nettvettsregler.

- *Eleven plikter å undersøke og respektere opphavsretten til materiale som tekst, bilder, musikk, film eller lyd som legges ut på hjemmesider, fellesområder og blogger.*

Når elever søker etter tekst, musikk, film eller lyd på Internett for å finne materiale til presentasjoner, hjemmesider eller blogger, er det viktig at det undersøkes om de har rett til å bruke materialet. Det er viktig at skolen har et bevisst forhold til bruk av opphavsbeskyttet materiale i undervisningen. Elevene (og ikke kontaktlærer eller skolen) har opphavsrett til åndsverk som de produserer i skolesammenheng - skriftlige skolearbeider, multimediapresentasjoner, muntlige presentasjoner, osv.

- *Eleven må få samtykke fra medelever til å legge ut bilder, lyd og video av dem.*

Elever kan ikke uten videre legge ut bilder, lyd eller video av andre elever uten samtykke. Et samtykke kan godt være muntlig. En elev har samtykkekompetanse fra fylte 15 år; før dette må foresatte samtykke på vegne av eleven.

- *Elever plikter å varsle skolen ved mistanke om at andre bryter reglementet.*

Elever skal ikke tie om reglementsbrudd. Hver enkelt skole bør forsøke å skape en kultur der det ikke oppfattes som sladring å si fra om brudd på reglement og instruksjoner.

5. Inngrep og sanksjoner

Ethvert brudd på reglementet bør følges opp av kommunen eller skolen slik at dette ikke blir et "sovende" reglement. Dersom reglementet ligger ubrukt over en periode, vil reglementet miste sin autoritet.

- *Brudd på IKT-reglementet kan føre til sanksjoner fra skolen/kommunen.*

Ethvert brudd på IKT-reglementet bør følges opp av lærer/skole. Dette kan for eksempel være å kontakte hjemmet. Ved grove eller gjentatte brudd må skolen følge opp med sanksjoner som skissert i kommunens generelle ordensreglement.

ALLE MÅ
LESE OG TENKE
OVER INNHOLDET
I REGLEMENTET

- *Skolen har ansvar for å gripe inn overfor elever som mobber eller trakasserer lærere eller andre elever.*
Dette er ikke et IKT-spesifikt punkt, men er tatt med for å poengtere at det ikke er et skille mellom digital mobbing og "vanlig" mobbing. Opplæringslovens § 9a-3 omhandler elevens psykososiale miljø og fastsetter at dersom lærer eller skole har mistanke om mobbing, diskriminering eller rasisme, skal det gripes inn. Ved digital mobbing kan læreren gjøre foreldre oppmerksomme på problemet og be om et samarbeid for å få slutt på forholdet.
- *Bruk av skolens IKT-utstyr som strider mot norsk lov kan bli anmeldt.*
Dersom en elev bryter norsk lov ved bruk av skolens IKT-utstyr, kan og bør skolen anmelde forholdet.
- *PC-er som brukes under eksamen, kan bli kontrollert før og etter avholdt eksamen for å avdekke forsøk på juks.*
Med større vekt på digitale prøver vil forsøk på juks kunne endre seg fra jukselapper til dokumenter skjult på datamaskinen. I tillegg bør det være mulig å etterprøve mistanke om juks i etterkant av eksamen.
- *Elever som mobber, diskriminerer eller trakasserer andre ved bruk av kommunens IKT-utstyr kan bli pålagt restriksjoner i bruken av IKT-utstyret i en periode fastsatt av skolen. Særskilt alvorlige tilfeller kan bli anmeldt.*
Utestegning fra IKT-bruk kan bare benyttes når regelbruddet er alvorlig (etter opplæringslovens §§ 2-10 og 3-8). Det vil si at mobbing, diskriminering og trakassering må bestå i noe mer enn tilfeldige enkeltkommentarer. Det er bare rektor som kan fatte beslutningen om utestegning, og det må fattes et enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 2. Skolen kan ikke selv anmelde et forhold der en elev bryter straffelovens §§ 246-247 (ærekrenkelse), men bør legge til rette for at slike alvorlige forhold blir anmeldt av fornærmede.
- *Elever som utøver skade på kommunens IKT-utstyr, kan bli holdt erstatningsansvarlig.*
Ved bevisst skadeverk vil skolen kunne føre et erstatningskrav overfor brukeren, jf. skadeerstatningsloven § 1-1 og § 1-2 (for personer under 18 år). I utgangspunktet skal eleven selv betale skadeverket (mht. elevens utvikling, utvist atferd, økonomisk evne og forholdene ellers). § 1-2 sier at skolen/kommune også kan kreve erstatning på inntil 5000 kr av foreldrene.
- *All datatrafikk ved den enkelte skole kan bli logget.*
Selv om datatrafikken ved en skole blir logget, kan ikke loggen undersøkes når som helst og av hvem som helst. Det skal være sterke mistanker om ulovlig bruk, og det er kun politi som har mulighet til å gå inn og analysere en slik logg.
- *Brudd på IKT-reglementet kan også føre til sanksjoner i henhold til skolens generelle ordensreglement.*
IKT-reglementet er underordnet kommunens ordensreglement i henhold til opplæringslovens § 2-9.

6. Ansvarsfraskrivelse

- *Kommunen er ikke ansvarlig for tap av data eller skade på IKT-utstyr som skyldes forhold utenfor kommunens kontroll.*
Kommunen kan ikke ta på seg ansvar for privat IKT-utstyr som er tatt med på skolen uten avtale. Skade på for eksempel mobiltelefoner som er tatt med på skolen uten avtale med lærer, vil heller ikke kommunen kunne ta ansvar for. For i størst mulig grad å hindre spredning av virus og ødeleggende programvare skal bruk av for eksempel minnepinner avtales med læreren.

7. Underskrift

IKT-reglementet er en forskrift i henhold til opplæringslovens § 2-9. Det betyr at selv om foreldre/elever ikke underskriver reglementet, vil det uansett gjelde for dem. Underskriften er først og fremst et virkemiddel for å få foreldre og elever til å lese og tenke over innholdet i reglementet.

Orddliste

IKT-utstyr: Med IKT-utstyr menes all informasjons- og kommunikasjonsteknologi som er i ordinær bruk. Dette gjelder alt fra mobiltelefoner, PDA-er og multimediaspillere til bærbare og stasjonære datamaskiner. I tillegg omfatter det nettverk, skrivere og tilhørende utstyr.

Chat: En aktivitet der man kommuniserer med andre via datamaskin tilkoblet datanett. Chatting kan skje i egne ~~chata~~ **chatterom** (praterom), og kan være adgangskontrollert via bruk av autentisering.

IM (Instant Messaging): Programvare på mobiltelefoner eller datamaskiner som du kan bruke til å sende og motta meldinger i (tilnærmet) sanntid mellom to eller flere personer. IM kalles ofte "lynmelding" på norsk.

PDA: En forkortelse som står for Personal Data Assistent. Forkortelsen brukes for små håndholdte terminaler med programvare for chat, avtalebøker, notisbøker, e-post m.m.

MSN: "The Microsoft Network" er en samling av Internett-tjenester, men er i hovedsak skapt for IM. For mange oppleves MSN synonymt med IM.

SMS: Short Message Services, programvare/tjeneste på mobiltelefoner for å sende små tekstmeldinger asynkront (ses ikke nødvendigvis med en gang av mottaker) til andre.

MMS: Multimedia Message Services, programvare/tjeneste på mobiltelefoner som gjør den i stand til å sende meldinger med lyd, bilde, video og tekst.

Vi må ta hensyn til loven

Utdrag av noen aktuelle lover

Opplæringsloven

§ 2-9. Ordensreglement og liknande

Kommunen skal gi forskrifter om ordensreglement for den enkelte grunnskolen. Reglementet skal gi reglar om rettane og pliktene til elevane så langt dei ikkje er fastsette i lov eller på annan måte. Reglementet skal innehalde reglar om åtferd, reglar om kva tiltak som skal kunne brukast mot elevar som bryt reglementet og reglar om framgangsmåten når slike saker skal behandlast.

Ordensreglementet skal gjerast kjent for elevane og foreldra. Kravet i § 38 første leddet bokstav c i forvaltningslova om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

Fysisk refsing eller anna krenkjande behandling må ikkje nyttast.

Før det blir teke avgjerd om refsing, blant anna om bortvising, skal eleven ha høve til å forklare seg munnleg for den som skal ta avgjerda.

§ 2-10. Bortvising

Kommunen kan fastsetje i ordensreglementet at elevar på årstrinna 8-10 som alvorleg eller fleire gonger bryt reglementet, kan visast bort frå undervisninga i inntil tre dagar, og at elevar på årstrinna 1-7 kan visast bort frå undervisninga for enkelttimar eller for resten av dagen.

Rektor sjølv vedtek bortvising etter å ha rådført seg med lærarane til eleven. Før det blir gjort vedtak, skal ein ha vurdert å bruke andre hjelpe- eller refsingstiltak. Foreldra til elevar på årstrinna 1-7 skal varslast før det blir sett i verk bortvising for resten av dagen.

§ 9a-3. Det psykososiale miljøet

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

Skadeerstatningsloven

§ 1-1. Barns ansvar

Barn og ungdom under 18 år plikter å erstatte skade som de volder forsettlig eller uaktsomt, for så vidt det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers.

§ 1-2. Foreldres ansvar

1. Foreldre plikter å erstatte skade voldt av barn og ungdom under 18 år, såfremt de har latt det mangle på tilbørlig tilsyn eller på annen måte ikke har gjort det som etter forholdene er rimelig å kreve av dem for å hindre skadeforvoldelse.
2. Uansett egen skyld svarer foreldre for skade voldt forsettlig eller uaktsomt av deres barn under 18 år som de bor sammen med og har omsorgen for, med inntil 5.000 kroner for hver enkelt skadevolding.

Straffeloven

§ 246. Den som rettsstridig ved ord eller handling krenker en annens æresfølelse eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

§ 247. Den som i ord eller handling opptrer på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit, eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. Er ærekrenkelsen forøvet i trykt skrift eller i kringkastingssending eller ellers under særdeles skjerpene omstendigheter, kan fengsel inntil 2 år anvendes.

Åndsverkloven § 1 (redigert): Åndsverk forstås som litterære, vitenskapelige eller kunstneriske verk av enhver art og uansett uttryksmåte og uttrykksform (så som skrifter av alle slag, muntlige foredrag, scenerverk, musikkverk, filmverk, fotografiske verk, malerier, tegninger, grafikk, skulptur av alle slag, bygningskunst, billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, kart, datamaskinprogrammer og oversettelser/bearbeidelser av verk som er nevnt foran).

Fullstendig lovtekst finnes på <http://www.lovdatab.no>

Åndsverkloven § 2 (redigert): Opphavsretten gir (innen de grenser som er angitt i loven) enerett til å råde over åndsverket ved å framstille varig eller midlertidig eksemplar av det og ved å gjøre det tilgjengelig for allmennheten, i opprinnelig eller endret skikkelse, i oversettelse eller bearbeidelse, i annen litteratur- eller kunstart eller i annen teknikk.

Fullstendig lovtekst finnes på <http://www.lovdatab.no>

Åndsverkloven § 4 (redigert): Opphavsmannen kan ikke sette seg imot at andre benytter hans åndsverk på en slik måte at nye og selvstendige verk oppstår (for eksempel et skolearbeid). Opphavsretten til det nye og selvstendige verk er ikke avhengig av opphavsretten til det verk som er benyttet.

Fullstendig lovtekst finnes på <http://www.lovdatab.no>

Kommentarer til lovverket

Opplæringsloven §§ 2-10: Alvorlige brudd på reglene i IKT-reglementet (for eksempel digital mobbing, diskriminering eller trakassering) kan gi grunnlag for "tap av rettigheter" (for eksempel utestegning fra bruk av kommunens IKT-utstyr) eller bortvisning fra skolen for en nærmere angitt periode. Rektor må fatte beslutningen, og den kan ikke delegeres til andre ved skolen. Lovtekst finnes på <http://www.lovdatab.no>, samt gjengitt tidligere i veiledningen.

Forvaltningsloven § 2 og kapittel III-VI: Fastsettelse av et IKT-reglement for skolene i Trondheim, er å betrakte som en forskrift. Berørte institusjoner eller organisasjoner skal gis anledning til å uttale seg før reglementet vedtas, endres eller oppheves. Alvorlige sanksjoner ved brudd på IKT-reglementet (utestegning fra all bruk av kommunens IKT-utstyr for en periode fastsatt av skolen) er et enkeltvedtak, og må følge

saksbehandlingsreglene i loven. Ved mindre alvorlige sanksjoner har eleven/ studenten eller den ansatte rett til å uttale seg før sanksjoner iverksettes.
Lovtekst finnes på <http://www.lovdato.no>

Skadeerstatningsloven §§ 1-1 og 1-2: Barn og ungdom under 18 år kan bli gjort erstatningsansvarlige for skade de påfører skolens IKT-utstyr, og foreldre/foresatte kan bli erstatningsansvarlige for et beløp inntil 5000 kroner for skade som barn/ungdom under 18 år påfører skolens IKT-utstyr.
Lovtekst finnes på <http://www.lovdato.no>, samt gjengitt tidligere i veiledningen.

Personopplysningsloven § 2: All innsamling og bruk av opplysninger om elever/studenter og ansatte som skjer i forbindelse med bruken av IKT-reglementet, er å betrakte som personopplysninger. Kommunen må derfor etablere et system for å ivareta sine plikter etter loven, spesielt pliktene som gjelder internkontroll (jf. personopplysningsloven § 14 og personopplysningsforskriften kapittel 3) og informasjonssikkerhet (jf. personopplysningsloven § 13 og personopplysningsforskriften kapittel 2).
Lovtekst og forskrifter finnes på <http://www.lovdato.no>

Personopplysningsforskriften § 7-1 I: All datatrafikk ved skolen kan overvåkes dersom formålet er å administrere IKT-systemet eller å avdekke/oppdage sikkerhetsbrudd. Denne informasjonen kan ikke senere brukes til å kontrollere eller overvåke den enkelte elev/student eller ansatt.
Forskrift finnes på <http://www.lovdato.no>

Personopplysningsforskriften kapittel 9: Skolen kan under visse vilkår få innsyn i elevenes og de ansattes e-postkasse, for eksempel når det er nødvendig for å ivareta den daglige driften. Skolen kan også få innsyn ved begrunnet mistanke om at e-postkassen brukes til å utføre grove brudd på plikter som følger av arbeidsforholdet, bl.a. mistanke om alvorlige brudd på bestemmelsene i IKT-reglementet. Prosedyrene for innsyn i e-postkasse følger av reglene i forskriftens § 9-3.
Forskrift finnes på <http://www.lovdato.no>

Straffeloven §§ 246-247: Skolen kan ikke anmelde elever for ærekrenkelse, men kan oppfordre enkeltpersoner til anmeldelse ved grove tilfeller.
Lovtekst finnes på <http://www.lovdato.no>, samt gjengitt tidligere i veiledningen.

Eksempler på sider som tar for seg godt nettvett:

<http://www.nettvett.no>

<http://www.dubestemmer.no>

<http://www.tryggbruk.no>

<http://skolenettet.no/lov>

Alle lover og forskrifter finnes (oppdatert) på <http://www.lovdato.no>

Annen nyttig informasjon finner du også på <http://www.datatilsynet.no>